

Pravopisne kategorije ePravopisa 2016

Pravopisne kategorije
ePravopisa 2016

Ljubljana 2017

Pravopisne kategorije ePravopisa 2016

Zbirka: Rastoči slovarji
ISSN 2536-2968
Urednik zbirke: Andrej Perdih

© 2017 Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Založba ZRC

Urednici

Helena Dobrovoljc
Aleksandra Bizjak Končar

Avtorice opisov problemskih sklopov

Aleksandra Bizjak Končar
Helena Dobrovoljc
Tina Lengar Verovnik
Urška Vranjek Ošlak

Tehnološka podpora

Andrej Perdih

Slovarska zbirka se povezuje z **ePravopisom**.

Oblikovanje naslovnice

Duša Race

Oblikovanje in prelom

Helena Dobrovoljc

Izdajatelj

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

zanj

Marko Snoj

Založnik

Znanstvenoraziskovalni center SAZU

zanj

Oto Luthar

Prva e-izdaja (pdf)

<http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1447>

Ljubljana 2017

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

[COBISS.SI-ID=290595072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:zb:COBISS.SI-ID=290595072)

ISBN 978-961-05-0015-5 (pdf)

Aleksandra Bizjak Končar
Helena Dobrovoljc
Tina Lengar Verovnik
Urška Vranjek Ošlak

Pravopisne kategorije ePravopisa 2016

Uredili
H. Dobrovoljc in A. Bizjak Končar

Prva e-izdaja

V Ljubljani 2017

Spremna besedila

Podatki o zbirki Pravopisne kategorije *ePravopisa*

Zbirka **Pravopisne kategorije *ePravopisa*** je nabor pravopisnih kategorij, ki omogoča uporabnikom vpogled v proces prenove pravopisnih pravil. V *ePravopisu* najdemo slovarske sestavke s konkretnimi podatki o zapisu, izgovoru, rabi, besedotvornih možnostih besede, posredno pa je uporabnik obveščen tudi o tem, v kateri problemski okvir se izbrana iztočnica uvršča, katere besede še sodijo v ta okvir in kako se problem rešuje na višji ravni, torej v pravopisnih pravilih. Zbirka je torej komentar pomensko in problemsko zaokroženega sklopa slovarskih redakcij v specializiranem pravopisnem, slovarju, zaradi povezave s slovarjem pa je uporabniku omogočeno tudi, da pregleduje konkretne rešitve.

Z zbirko je presežen problem pravopiscev več generacij: povezati pravopisni slovar in pravopisna pravila. Elektronski medij in spletni prostor nam omogočata prav to: povezavo slovarja, pravil in komentarja obeh, v publikaciji v formatu .pdf pa so sklopi berljivi neodvisno od spletnega prikaza na portal **Fran** <www.fran.si>.

Po drugi strani pa je zbirka tudi popis in pogosto utemeljitev odklonov od obstoječega kodifikacijskega priročnika, tj. *Slovenskega pravopisa* 2001. Normativno veljavnost ubeseditve v pravopisnih pravilih mesečno potrjuje Pravopisna komisija, ki deluje pri SAZU in ZRC SAZU, slovarski sestavki pa do potrditve v tem delovnem telesu nosijo oznako »predlog«.

V letu ustanovitve zbirke (2015) smo vanjo vključili 16 problemskih sklopov, med katerimi so nekateri še podrobneje členjeni (okrajšave, simboli, psevdonimi ...), in ti problemski sklopi vključujejo približno 1600 slovarskih sestavkov. Skupaj z opisi prinaša posamezna enota zbirke (torej pravopisna kategorija) tudi možnost pregleda vseh slovarskih sestavkov, ki so bili pripravljeni za ponazoritev sklopa.

V letu 2016 so bila v zbirko dodana domišljajska imena, imena držav, religijska in mitološka imena, poimenovanja mitoloških in nadnaravnih bitij, poobčnoimenjeni samostalniki, različni tipi svojilnih pridevnikov ... – skupaj 14 problemskih sklopov z več kot 800 slovarskimi sestavki.

Nabor problemskih sklopov po abecedi (2016)

Črke (imena grških črk)
Črke (slovenske)
Črke (tuje)
Domišljajska imena
Imena držav
Lastna imena (osebna, moška)
Lastna imena (osebna, ženska)
Lastna imena (priimki)
Leksikalizirane okrajšave
Okrajšave
Poimenovanja mitoloških in nadnaravnih bitij
Poobčnoimenjeni samostalniki
Prebivalska imena
Pridevniki na -ski
Priimki s predimki
Priredne zloženke (vezalne zloženke)
Pseudonimi (vzdevki ter skrivna in umetniška imena)
Religijska in mitološka imena
Simboli
Stalni pridevki ob osebnih imenih
Svojilni pridevniki (iz domišljajskih imen)
Svojilni pridevniki (iz mitoloških in religijskih imen)
Svojilni pridevniki (iz osebnih moških imen)
Svojilni pridevniki (iz osebnih ženskih imen)
Svojilni pridevniki (iz poimenovanj mitoloških in nadnaravnih bitij)
Svojilni pridevniki (iz prebivalskih imen)
Svojilni pridevniki (iz priimkov s predimki)
Svojilni pridevniki (iz priimkov)
Svojilni pridevniki (iz pseudonimov)
Svojilni pridevniki (iz živalskih imen)
Živalska imena

Zbirka Pravopisne kategorije kot faza v procesu prenove pravopisa

Pri prenovi pravopisa izhajamo iz želje po preseganju zasnove obeh predhodnih pravopisov, pri čemer želimo v večji meri izkoriščati možnosti, ki nam jih ponujata spletni prostor in elektronski medij. Tako na spletu (Fran) postopoma objavljamo slovarske sestavke iz pravopisnega slovarja, ki ima zato značaj rastočega slovarja in ki smo ga poimenovali najprej *Slovar pravopisnih težav*, danes pa *ePravopis*, saj problemska zasnova poudarja normativne zadrege v najširšem pomenu besede, četudi prinaša le tiste jezikovne enote, ki uporabnikom povzročajo normativne in pravopisno-slovnične težave, npr. o zapisu besede (zapis osnovne oblike in raba velike ter male začetnice, pisanje skupaj in narazen), rabi ločil, citatnosti (stopnja pisne prevzetosti besede), oblikoslovno in besedotvorno pregibanje ipd.

Da bi med nastajajočimi slovarskimi redakcijami in pravopisnimi pravili ustvarili vez, smo se odločili, da bomo slovarske sestavke povezali v problemske sklope s skupnim imenovalcem in jih poimenovali pravopisne kategorije. V vsakem slovarskem sestavku na spletu tako lahko najdemo opis problemskega sklopa, ki je hkrati vez s pravopisnimi pravili, ki so v fazi prenove. V e-publikaciji je podobno na koncu slovarskega sestavka kazalka pravopisna kategorija, ki vodi k ustreznemu poglavju v pravilih:

apólon apólona m;
|vrsta metulja|: **Med najboljšimi evropskimi vrstami metuljev so apoloni, ki imajo endemično podvrsto – slovenskega trnovskega gorskega apolona**; prim. **Apolon**
{B} apolonov
{O} EDNINA: im. apólon, rod. apólona, daj. apólonu, tož. apólona, mest. pri apólonu, or. z apólonom; DVOJINA: im. apólona, rod. apólonov, daj. apólonoma, tož. apólona, mest. pri apólonih, or. z apólonoma; MNOŽINA: im. apóloni, rod. apólonov, daj. apólonom, tož. apólone, mest. pri apólonih, or. z apóloni
STATUS: predlog
PRAVOPISNA KATEGORIJA: poobčnoimenjeni samostalnik

Apólon Apólona m; imena bitij
|grški bog svetlobe in sonca|: **antična pripovedka o Apolonu in Dafne**; prim. **apolon**
{B} Apolonov
{O} EDNINA: im. Apólon, rod. Apólona, daj. Apólonu, tož. Apólona, mest. pri Apólonu, or. z Apólonom; DVOJINA: im. Apólona, rod. Apólonov, daj. Apólonoma, tož. Apólona, mest. pri Apólonih, or. z Apólonoma; MNOŽINA: im. Apóloni, rod. Apólonov, daj. Apólonom, tož. Apólone, mest. pri Apólonih, or. z Apóloni
STATUS: predlog
PRAVOPISNA KATEGORIJA: religijska imena

Slika 1: Ponazoritev slovarskega sestavka na portalu Fran z navezavo na ustrezen problemski sklop

ePravopis bo tako lahko opravljal svojo temeljno vlogo – gradivsko nadgrajeval in razširjal pravopisna pravila. Načrtovano povezanost pravil in slovarja omogoča dejstvo, da se prvič po petih desetletjih pravopisna dejavnost argumentativnega in leksikografskega značaja odvija vzajemno, kar omogoča

zlasti povezanost Pravopisne komisije pri SAZU in ZRC SAZU kot nadinstitucionalnega telesa z delovno skupino za pripravo *pravopisnega priročnika* na Inštitutu za slovenski jezik Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Tako ob prenovi pravopisnih pravil nastajajo slovarske redakcije, ki tudi vplivajo na oblikovanje pravil, vsaj v smislu detektiranja odklonov od sistemskih rešitev.

Načela opisov pravopisnih kategorij

Vsak opis pravopisne kategorije prinaša:

- (1) podatek o geslovníku,
- (2) opis novosti v kodifikaciji,
- (3) sklic na pravopisna pravila v Slovenskem pravopisu 2001 in
- (4) podatek o zadnji spremembi.

Podatek o geslovníku vključuje število vključenih redakcij in morebitne informacije o tem, kako je bil geslovník sestavljen ter po katerih merilih so bile izbrane besede, pa tudi, ali je geslovník spremenjen glede na *Slovenski pravopis* iz leta 2001.

V razdelku **Novosti** so predstavljene novosti v slovarskem sestavku, ki uporabniku pomagajo pri razumevanju okoliščin rabe iztočnične besede, pa tudi pri tolmačenju slovničnih podatkov. S kodifikacijskega vidika so pomembne zlasti novosti pri določanju norme slovenskega knjižnojezikovnega standarda, ob čemer je vsaka tovrstna novost – premik od kodifikacije, kakršno predstavljata *Slovenski pravopis* 2001 ali celo *Slovar slovenskega knjižnega jezika* – kategorizirana kot PREDLOG Pravopisni komisiji pri SAZU in ZRC SAZU. Zato je tudi izrecno omenjena bodisi kot odklon od tradicionalnega ali novost.

Posamezne novosti, ki jih opisujemo v problemskih sklopih oziroma pravopisnih kategorijah, so povezane tudi z onaglašeni paradigmi, ki so v različici Fran 4.0 uvedene pri vseh pregibnih iztočnicah.

Problemski sklopi

Črke (imena grških črk)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **24** slovarskih iztočnic in zajema imena grških črk.

Novosti:

V pravopisni slovar so vključena vsa imena grških črk, torej tudi *kapa*, *hi*, *mi*, *ni*, ki jih v SP 2001 in SSKJ ni.

Imena grških črk so v slovarju prikazana v posebnih oziroma pogostih okoliščinah rabe, o čemer je uporabnik obveščen prek oznakovnih pojasnil, npr. kadar iztočnična beseda nastopa kot »imenovalniški prilastek«.

Novost glede na SP 2001 je izčrpnjša obvestilnost glede položajev, ko nastopajo grške črke kot deli tvorjenk oziroma kot nepregibni prvi deli besednih zvez (*a-žarek*). Glede na že ugotovljene in pojasnjene premike v jezikovni rabi je normiran zapis narazen (*alfa žarek*), uvedeno pa je pojasnilo »nesklonljivo v zvezi« (npr. *alfa žarek*) in napotilo na sistemsko ustrežnejši zapis (*žarek alfa*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 16.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Črke (slovenske)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **50** slovarskih iztočnic ter zajema male in velike črke slovenske abecede.

Novosti:

V slovarju so sicer samostalniške sklonljive črkovne enote prikazane v posebnih oziroma pogostih okoliščinah rabe, o čemer je uporabnik obvešččen prek oznakovnih pojasnil, npr. kadar nastopa iztočnica kot »imenovalniški prilastek«, je »nesklonljiva«, se pojavlja »ob številki«, na primer ob hišnih številkah in drugih primerih druženja črk in števil.

Novost glede na SP 2001 je prikaz razlike med govorno in pisno uresničitvijo v nekaterih položajih, npr. v orodniku je bilo pri rabi predloga *z/s* do sedaj odpravljeno razlikovanje med izgovorom črke s soglasnikom (*s s-jem*) in s samoglasnikom (*s s-om*), čeprav je iz sklonila razvidno, da se izgovor razlikuje (*Na ovratniku uniforme je imel dva S-ja/S-a*). Sprememba je uvedena pri črkah, kjer je razlikovanje uresničeno (*f, s, š*).

Vse črkovne iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 6, 7, 8.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Črke (tuje)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **12** slovarskih iztočnic in zajema male in velike črke, ki niso del slovenske abecede (*ć Ć, đ Đ, q Q, x X, y Y, w W*).

Novosti:

V slovarju so prikazane posebne oziroma pogoste okoliščine rabe, kadar nastopa črka oziroma slovarska iztočnica kot »imenovalniški prilastek«, je »nesklonljiva«, se pojavlja »ob številki«, na primer ob hišnih številkah in drugih primerih druženja črk in številk.

Novost glede na obstoječo kodifikacijo je povezana z zamenjavo vrstnega reda izgovarjave pri črki *q*.

Vse črke so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 6, 7, 8.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Domišljajska imena

Geslovník:

Problemski sklop obsega skupaj 77 slovarskih iztočnic. Nabor je prenovljen oz. aktualiziran glede na *Slovenski pravopis 2001* in dopolnjen z iztočnicami, ki so v rabi pogoste, hkrati pa jih kot zapisovalno problematične izkazujejo tudi vprašanja v Jezikovni svetovalnici Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Med domišljajska imena smo uvrstili imena bitij in posebljenih bitij, ki jih navadno pišemo tako, kot so jih zapisali pisci ali prevajalci del, v katerih se pojavljajo liki s temi imeni. Tipološko gre za (a) enobesedna imena (*Brdavs, Sapramiška, Trnuljčica, Zvitorepec*); (b) večbesedna imena (*Mali princ, Rdeča kapica, Snežna kraljica*); (c) večdelna imena (*Peter Klepec, Peter Pan, Miki Miška*).

Novosti:

V *ePravopisu* sta uporabniku prijaznejša dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih. Dopolnitev s paradigmi prinaša sistemske možnosti pregibanja. Uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik.

Pri imenih je uvedeno besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *Najdihojca*: B *Najdihojčev*).

Podatek o zapisu domišljajskih imen, ki se v rabi pojavljajo v stalnih besednih zvezah, je vsebovan v slovarskem sestavku (pri *muca* je zveza eksplicitno uvedena, npr. »v zvezi« *muca Maca*; pri *racman* npr. »v zvezi« *racman Jaka*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 45.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Imena držav

Geslovník:

Problemski sklop v različici SPT (Fran 3.0) zajema **40** eno- in večbesednih iztočnic (od *Afganistan* do *Dominikanska republika*), ki so prvi del širšega seznama standardiziranih kratkih imen vseh držav sveta, usklajenega v okviru Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije (dalje KSZI). Vir: *Standardizirana kratka, uradna kratka in uradna polna imena držav ter odvisnih ozemelj z najvišjo stopnjo avtonomije*.

Vir je dostopen na povezavi:

http://www.gu.gov.si/si/delovnapodrocja_gu/projekti_gu/komisija_za_standardizacijo_zemljepisnih_imen/publikacije/.

V rastočem slovarju bodo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajeta imena vseh držav s seznama.

Novosti:

V *ePravopisu* sta uporabniku prijaznejša dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih. Dopolnitev s paradigami prinaša sistemske možnosti pregibanja. Uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik. Pri tistih imenih držav, kjer prihaja do mešanja paradigem ženskega in srednjega spola (npr. *Češka, Češko; Danska, Dansko*) v tožilniku in mestniku ednine, uporabnika usmerjamo k obliki, ki se je uveljavila kot nevtralna (veleposlanik v Danski *na Danskem*). Med standardiziranimi imeni držav smo sledili dogovoru jezikoslovcev in geografov, ki ga preverjamo po aktualnem gradivu in Wikipediji. Novost glede na *Slovenski pravopis 2001* je dosledna seznanitev uporabnika z uradnim kratkim imenom (npr. *Afganistan, Armenija, Bolivija*) in uradnim dolgim imenom (npr. *Islamska država Afganistan, Republika Armenija, Večnacionalna država Bolivija*).

Kot samostojne iztočnice so vključena tudi nekatera zgodovinska imena oziroma v rabi uveljavljena nekdanja imena (*Bahrein, Vzhodni Pakistan, Britanski Honduras, Češko*). Povezava med posameznimi različicami imena iste državne entitete je nakazana z vodilko *prim.* (= primerjaj).

Pogostejša nadomestna oziroma sopomenska poimenovanja (*dežela tam spodaj, dežela orlov*) so prikazana v zgledih, v prihodnje pa bodo kot stalne besedne zveze vključena pri iztočnicah, npr. *dežela*.

Pri vsaki državi je uvedeno besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek ter vsebuje podatek o tvorbi prebivalskega imena za oba spola, pridevnika na -ski in svojilnega pridevnika iz prebivalskega imena, če slednji besedotvorno izstopa, npr. zaradi preglašene obrazila (npr. pri *Danska*: B *Danec, Danka, danski, Dančev*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 63.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Lastna imena (osebna, moška)

Geslovník:

Geslovník obsega **88** imen. Oblikovan je bil na osnovi podatkov Statističnega urada RS, in sicer so bila iz skupine 200 najpogosteje rabljenih imen v Republiki Sloveniji izbrana:

- (1) imena, ki so problematična z vidika oblikospreminjanja, npr. orodniške preglašene oblike (z oz. *s-em*);
- (2) imena, v katerih se pogovorno uresničuje podaljšava osnove s *t* (tip *Niko*) oziroma neimenovalniško prekrivna podobna imena (tip *Nik*);
- (3) imena, v katerih se obvezno uresničuje podaljšava osnove s *t* (tip *Jure*);
- (4) imena, ki izgubljajo neobstojni polglasnik (tip *Klemen*);
- (5) imena, ki so homonimna ženskim imenom (tip *Aljoša, Saša*), in
- (6) imena z dvojno paradigmo (tip *Luka*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001, razen pri uvajanju naglasnih dvojnic nekaterih imen (*Alèš* in *Áleš*).

Uporabniku prijaznejše je dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih, saj so vsa imena opremljena z onaglašeni pregibnimi vzorci. Dopolnitev s paradigmi prinaša sistemske možnosti pregibanja, uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik.

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek (npr. pri *Niko* in *Nik: B Nikov*).

Normativno je ovrednotenje dvojničnih paradigmatičnih možnosti: medtem ko smo za osebna lastna imena tipa *Luka* (*Luke* in *Luka*) ugotovili, da je sklanjanje po moški in ženski (II. moški) sklanjatvi enakovredno, zato povezano z dvojnično oznako »in«, smo pri tipu *Roza* (tako še *Kaligula, Mahatma, Petruška*), kjer gre za vzdevke ali kot priimke rabljena imena, odkrili precej večjo pojavnost oblik, ki sledijo ženski paradigmi (z *Mahatmo*), zato smo dvojnico (npr. z *Mahatmom*) uvedli kot neprednostno (tj. uvedeno z dvojnično oznako »tudi«).

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *Jure: B Juretov*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 41.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Lastna imena (osebna, ženska)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **30** imen. Oblikovan je bil na osnovi podatkov Statističnega urada RS, in sicer so bila iz skupine 200 najpogosteje rabljenih imen v Republiki Sloveniji izbrana:

- (1) imena, ki so problematična z vidika besedotvorja, npr. pri tvorbi svojilnega pridevnika (*ica* : *-ičin*);
- (2) imena, ki so homonimna moškimi imeni (tip *Aljoša, Saša*);
- (3) dvodelna imena (tip *Ana Marija*);
- (4) nesklonljiva imena (tip *Ines*) in
- (5) imena z enozložno podstavo (tip *Lea*), hkrati z njihovimi poslovenjenimi oblikami (tip *Leja*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001, razen izjemoma, ko smo spremembo naglasne norme oprli na ugotovitev o govorni realizaciji z vmesnim *j* (naglas *Téa* namesto *Téa* po SP 2001, kjer je bil naglas podrejen moški obliki (*Téodor*)).

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek (npr. pri *Teja*: B *Tejin*, pri *Tea*: B *Tein* in *Tejin*).

Uporabniku prijaznejše je dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami.

Vsa imena so opremljena z onaglašeni pregibnimi vzorci.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 41.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Lastna imena (priimki)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **136** priimkov. Seznam je bil oblikovan na osnovi podatkov Statističnega urada RS, in sicer so bili iz skupine 200 najbolj razširjenih priimkov v Republiki Sloveniji izbrani:

- (1) priimki, ki so problematični z vidika oblikospreminjanja, npr. orodniške preglašene oblike (z oz. *s-em*);
- (2) priimki, v katerih se pogovorno uresničuje podaljšava osnove s *t* (tip *Jenko*);
- (3) priimki, v katerih se obvezno uresničuje podaljšava osnove s *t* (tip *Černe*);
- (4) priimki, ki izgubljajo neobstojni samoglasnik (tip *Krivic*) in
- (5) priimki z naglasno in oblikoslovno dvojnico (tip *Kováčič* in *Kôvačič*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001, razen pri uvajanju naglasnih dvojnic nekaterih priimkov (*Kováčič* in *Kôvačič*).

Uporabniku prijaznejše je dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih, saj so vsa imena opremljena z onaglašeni pregibnimi vzorci. Dopolnitev s paradigmi prinaša sistemske možnosti pregibanja, a uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik.

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *Černe*: B *Černetov*).

Normativno je ovrednotenje dvojničnih paradigmatičnih možnosti.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 41.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Leksikalizirane okrajšave

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **4** leksikalizirane okrajšave (*dede, deoo, espe, vede*).

Novosti:

Tako kot pri stično pisanih okrajšavah, kjer so naglašene le zadnje sestavine, tudi pri leksikaliziranih okrajšavah naglašujemo le zadnje sestavine (*dedé*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 595, 596, 597, 598, 1025.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Okrajšave

Geslovník:

Problemski sklop obsega **478** okrajšav. Nabor je prenovljen oz. aktualiziran glede na SP 2001 in dopolnjen z novimi okrajšavami.

V problemskih sklopih so zajete poleg običajnih okrajšav tudi:

- okrajšave s piko spredaj (.*com* 'company'),
- okrajšave z vezajem, tj. okrajšave prirednih zloženek (č.-b. 'črno-bel'),
- okrajšave s stično piko, tj. okrajšave podrednih zloženek (*nar.zab.* 'narodnozabavni'),
- okrajšave lastnih imen (*Dol.* 'Dolenji', 'Dolnji'),
- okrajšave besednih zvez (*dipl. inž.* 'diplomirani inženir') in
- okrajšave delov besedila (*itd.* 'in tako dalje').

Novosti:

V slovarju so s pomočjo oznakovnih pojasnil izpostavljeni posebni položaji, ko postavimo okrajšavo za ločilo (»z vejico«) ali ko se pojavlja okrajšava v zvezi okrajšav (»v zvezi okrajšav«).

Pri okrajšavah nazivov je prikazan položaj rabe glede na lastno ime (»pred imenom«, »za imenom«).

Pri okrajšavah, ki jih beremo tudi črkovalno ali jih sploh ne razvezujemo (na primer *itd.*, *b. p.*, *d. o. o.*, *v. d.*), je podana tudi izgovarjava. Pri nestično pisanih okrajšavah so naglašene vse sestavine, pri stično pisanih in leksikaliziranih pa le zadnje sestavine.

Zaradi prevladujoče rabe in usmerjevalnega zapisa v pravno-upravnih besedilih, med drugim v besedilu Zakona o gospodarskih družbah in registru pri AJPES-u, je bil Pravopisni komisiji pri SAZU predlagan zapis okrajšav gospodarskih subjektov (*d. o. o.*, *d. d.*, *s. p.*, *z. b. o.*, *z. o. o.*) v položajih za imenom tudi stično (*Helidrom, d.d.*). Pravopisna komisija pri SAZU je predlog sprejela.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 595, 596, 597, 598, 1025.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Poimenovanja mitoloških in nadnaravnih bitij

Geslovník:

Problemski sklop obsega **68** poimenovanj mitoloških, pravljíčnih in nadnaravnih bitij. Seznam je bil oblikovan kot nabor tipološko raznovrstnih primerov, in sicer:

(1) poimenovanja, homonimna lastnim imenom

(npr. *bog, bedanec, čatež, hudič, satan, sfinga*);

(2) pogosta splošna poimenovanja (npr. *angel, rojenica, seraf, volkodlak*), ki se pojavljajo v posebnih zvezah (*ajdovska deklica, angel varuh, povodni mož, žalik žena*);

(3) še nekodificirana poimenovanja (npr. *hobit, ork*).

V rastočem slovarju bo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajetih več imen, iz katerih bodo tvorjeni svojilni pridevniki in vključeni v problemski sklop.

Novosti:

Nabor je glede na SP 2001 prenovljen oz. aktualiziran. V ponazarjalnih primerih so upoštevane gradivno podprte razlike glede na lastno ime.

Gesla vsebujejo vodilko *primerjaj (prim.)*, ki usmerja k enakozvočnemu lastnemu imenu.

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh številih.

Slovarski sestavek zaključuje besedotvorno gnezdo, ki vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *bedanec*: B *bedančev*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 132.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Poobčnoimenjeni samostalniki

Geslovník:

Problemski sklop obsega **19** poobčnoimenjenih samostalnikov in temelji na naboru enakozvočnih lastnih imen, vključenih v različico 3.0 *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2016).

V rastočem slovarju bo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajetih več imen, iz katerih bodo tvorjeni svojilni pridevniki in vključeni v problemski sklop.

Novosti:

Nabor je glede na SP 2001 prenovljen oz. aktualiziran (npr. *afganistanec*, *matija*). Upoštevane so gradivno podprte oblikoslovne razlike glede na lastno ime: samostalnik *dioskur* je redigiran kot samostalnik z vsemi tremi števili, medtem ko je lastno ime *Dioskurja* redigirano kot zgolj dvojinsko; samostalnik *brazilke* je redigiran kot zgolj množinski, medtem ko je lastno ime *Brazilka* redigirano kot samostalnik z vsemi tremi števili.

Gesla vsebujejo vodilko *primerjaj* (*prim.*), ki usmerja k enakozvočnemu lastnemu imenu.

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci v vseh številih.

Slovarski sestavek zaključuje besedotvorno gnezdo, ki vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *dioskur*: B *dioskurjev*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 135.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Prebivalska imena

Geslovník:

Problemski sklop zajema **64** iztočnic. Trenutno so v slovarju zastopana le prebivalska imena **pripadnikov in pripadnic držav**, ki so zajete v slovarju (gl. problemski sklop »Imena držav«: od *Afganistan* do *Dominikanska republika*). Zaradi slabe zastopanosti posameznih imen v rabi smo seznam že kodificiranih imen v *Slovenskem pravopisu* 2001 preverjali (a) s sodobnim korpusnim gradivom, (b) z gradivom v virih, ki obravnavajo problematiko tvorbe prebivalskih imen (S. Lenarčič), ali virih, ki predlagajo drugačne ali potrjujejo predlagane tvorjenke (D. Kladnik, *Slovar slovenskih eksonimov*; D. Perko in D. Kladnik, *Slovenska imena držav*), (c) s starejšimi slovenskimi viri (starejši pravopisi in portal dLib). Pogostnost rabe posameznih pogostejših besedotvornih različic je bila preverjena v korpusu Gigafida.

Vsa vključena prebivalska imena so enobesedna.

V rastočem slovarju bodo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajeta prebivalska imena po problemskih sklopih izhodiščnih gesel (prebivalci držav, pokrajin, mest ...).

Novosti:

V *ePravopisu* sta uporabniku prijaznejša dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih, saj so vsa imena opremljena z naglasno-pregibnostnimi vzorci v vseh sklonih in številih. Dopolnitev s paradigmami prinaša sistemske možnosti pregibanja, ki so sicer v rabi redke oz. se redko uresničujejo.

Pri redigiranju v okviru iztočnic prvega sklopa (od *Afganistan* do *Dominikanska republika*) nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001. Slovarski sestavek se zaključi s podatkom o izhodiščni besedi (imenu države), iz katere je izpeljano prebivalsko ime (npr. *Afganistanka* < *Afganistan*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 50, 51.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Pridevniki na -ski (iz imen držav)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **33** vrstnih pridevnikov na *-ski* iz imen držav, nastal je na osnovi nabora iztočnic problemskega sklopa »Imena držav«.

Vključeni so pridevniki na *-ski* iz imen tistih držav, ki so zajete v slovarju v prvem sklopu (od *Afganistan* do *Dominikanska republika*). Seznam je bil preverjen s pomočjo različnih gradivskih virov.

V rastočem slovarju bodo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajeti pridevniki na *-ski* iz različnih izhodiščnih gesel (pokrajine, celine, mesta ...).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001. Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni besedi (imenu države), iz katere je izpeljan pridevnik na *-ski* (npr. *albanski* < *Albanija*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 975.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Priimki s predimki

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **23** priimkov s predimki.

Seznam je bil oblikovan kot nabor tipološko raznovrstnih primerov, in sicer:

- (1) priimki, pri katerih je predimek pisan nestično (npr. *de Palma, De Palma*);
- (2) priimki z dvema nestično pisanima predimkoma (npr. *de la Vega*);
- (3) večdelni priimki, od katerih ima zadnji enega ali več predimkov (npr. *Calderon de la Barca*);
- (4) priimki, pri katerih je predimek okrajšava (npr. *St. John*);
- (5) priimki, pri katerih je prvotni predimek pisan pred opuščanjem ali stično (npr. *D'Annunzio, MacDowell*).

V rastočem slovarju bo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajetih več imen, ki bodo uravnoteženo porazdeljena glede na različne tipe in pogostnost v rabi ter uporabniške zadrege.

Novosti:

Glede na *Slovenski pravopis 2001* smo ponazarjalno gradivo v tej skupini obvestilno razširili s primeri tipičnih skladenjskih rab. Vsa gesla vsebujejo zglede za skladenjski položaj sredi povedi, in sicer samostojno ter za osebnim imenom (npr. *Govoril sem s kapetanom O'Connorjem; irska pevka Sinead O'Connor*). Gesla, pri katerih je predimek pred priimkom pisan z malo začetnico, pa vsebujejo še zglede za položaj na začetku povedi (npr. *De la Vega se nenehno bori proti krivici in zatiranju*).

Priimki, ki se v rabi pojavljajo brez predimkov, so tudi v iztočnici zapisani brez njih. Vendar pa je v nasprotju z SP 2001 podatek o obstoju predimka v geslu vsebovan. Pred tipskim zgledom za skladenjski položaj za osebnim imenom ta tip gesel namreč vsebuje opozorilo »za imenom s predimkom« (pri *Metternich* npr. »za imenom s predimkom« *Postal je diplomat in varovanec ministrskega predsednika kneza Klemensa von Metternicha*).

Novost glede na SP 2001 je tudi diferenciranje gesel glede na to, ali gre za priimek s predimkom, ki je bil v pregledanem gradivu vezan na posameznika (tip *d'Indy, Saint-Exupery*), ali za splošno rabljen priimek s predimkom (tip *Asad, de Souza*). Prvi tip gesel ima v zaglavju vedno identifikacijo (pri *Baudouin de Courtenay* npr. *Jan Baudouin de Courtenay: poljski jezikoslovec*). Drugačna je tudi obvestilnost v delu gesla, ki vsebuje sklonske oblike, saj je pri tem tipu gesel navedena le edninska paradigma, pri vseh drugih geslih pa vse tri.

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *d'Indy*: B *d'Indyjev*).

Normativno je ovrednotenje dvojničnih paradigmatških možnosti.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 46, 860.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Priredne zloženske (vezalne zloženske)

Geslovník:

Geslovník obsega **30** vezalnih zloženk in **15** pogosto napačno zapisanih tvorjenk. Vključuje vse primere tega tipa iz SP 2001, ta nabor pa dopolnjuje novejša gradivo (npr. *evroatlantski*, *evrosredozemski*, *socioekonomski*, *laktoovovegetarijanski* ...).

Novosti in pojasnila:

V delovni fazi prenove pravopisnih pravil želimo z izrazom »vezalne zloženske« poimenovati priredne zloženske z okrnjeno prvo sestavino (*arteriovenski*). Aktualno pravopisno pravilo (SP 2001: § 503, 523) je pomanjkljivo, saj uporabnika ne seznanja z dejstvom, da je vezaj le eden od pokazateljev prirednosti, v primerih teh zloženk pa je pisanje z vezajem upravičeno le pri tistih, kjer je prva sestavina neokrnjena (*arterijsko-venski*).

Primeri zapisov v SPT, ki smo jih glede na SP 2001 spremenili:

ugro-finski → *ugrofinški*, *lakto-vegetarijanski* → *laktovegetarijanski*, *kupo-prodaja* → *kupoprodaja*, *kupo-prodajen* → *kupoprodajen*, *kupoprodajni*; *arterio-venski* → *arteriovenski*, *balto-slovanski* → *baltoslovanski*.

Pravopisna komisija pri SAZU se bo še opredelila do izjem tipa:

(1) *Avstro-Ogrska* – *avstro-ogrski*, kjer je v rabi zapis na strani vezaja, čeprav je tako za samostalniki kot pridevnik izpričana tudi raba brez vezaja;

(2) *Anglo-Američan(i)*, ki predstavlja dvojno izjemo, saj vezaj ohranjamo tradicionalno zaradi priredne podstave, kljub okrajšani prvi sestavini); po drugi strani pa zapis brez vezaja ustreza podrednemu pomenu, npr. *Angloameričan* 'Američan angleškega rodu' in *angloameriški* – 'ki se nanaša na Američane angleškega rodu' oz. 'ameriški z angleškimi prvinami'.

(3) Posebno skupino tvorijo zloženske, kjer je zapis vezalne in podredne zloženske prekriven, saj ima zloženska s priredno podstavo prvo sestavino okrnjeno, za zloženko s podredno sestavino pa je zapis brez vezaja sistemsko pričakovano (*afroazijski*, *angloameriški*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 503, 523.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Psevdonimi (vzdevki ter skrivna in umetniška imena)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **70** psevdonimov, med katerimi so vzdevki, skrivna imena, umetniška imena ...

Izbrana so bila imena iz slovenske preteklosti, pa tudi imena iz družbenega in umetniškega življenja ustvarjalcev sodobne popularne glasbe in filma, športnikov ter modnih ustvarjalcev. Seznam je bil oblikovan s pomočjo enciklopedij, leksikonov; pogostnost rabe je bila preverjena po korpusu Gigafida.

Novosti:

Psevdonimi, zlasti vzdevki in umetniška imena, so obravnavani različno glede na pravo ime osebe: medtem ko umetniška imena nosilci uporabljajo navadno samostojno, so vzdevki lahko rabljeni bodisi samostojno (*Kajuhove pesmi*) bodisi ob pravem imenu, od katerega jih neobvezno loči posebno ločilo (*pesmi Karla Destovnika Kajuha* ali *pesmi Karla Destovnika - Kajuha*). Za razliko od SP 2001, kjer je ločilo nestični vezaj, je ob prenovi pravil predlagano ločilo pomišljaj (*Karel Destovnik - Kajuh*). Rešitev je bila predstavljena Pravopisni komisiji pri SAZU in ZRC SAZU.

Uporabniku prijaznejše glede na SP 2001 je dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih, saj so vsa imena opremljena z onaglašeni pregibnimi vzorci. Dopolnitev s paradigmi prinaša sistemske možnosti pregibanja, a uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik.

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorjenju svojilnega pridevnika (npr. pri *Roza: B Rozov*).

Normativno je ovrednotenje dvojničnih paradigmatičnih možnosti.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 42.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Religijska in mitološka imena

Geslovník:

Problemski sklop obsega **394** imen. Seznam je bil oblikovan kot nabor tipološko raznovrstnih primerov, in sicer:

(1) enobesedna imena bogov, boginj, skupin bogov in boginj, angelov, božanskih, demonskih, bajnih in podobnih mitologiziranih bitij, ki jih pišemo z veliko začetnico, npr. *Bog, Dika, Erinije, Lucifer, Avgij, Gigant*;

(2) večdelna religijska imena, pri katerih pišemo z veliko začetnico obe sestavini imena, npr. *Bog Oče, Bog Sin*;

(3) večbesedna religijska imena, pri katerih pišemo z veliko začetnico samo prvo sestavino imena, npr. *Sveti duh, Sveta trojica*; drugo sestavino dvobesednih imen pišemo z veliko začetnico navadno le v teoloških in bogoslužnih besedilih, npr. *Sveti Duh, Sveta Trojica*;

(4) nadomestna (simbolna) lastna imena, ki so eno- ali večbesedna sopomenska nadomestila religijskim imenom in se pišejo z veliko začetnico, npr. *Mati Božja* in *Devica* (za Marijo), *Skušnjavec* (za Luciferja), *Razsvetljeni* (za Budo), *Gromovnik* (za Zevsa, Peruna ali Jupitra);

(5) stalni pridevki ob religijskih imenih, ki jih pišemo z veliko začetnico, npr. *Marija Tolažnica, Janez Krstnik*;

(6) imena, ki soobstajajo ob homonimnih občnoimenskih poimenovanjih, npr. *Sfinga* ob *sfinga*, *Himera* ob *himera* ipd.;

(?) še nekodificirana imena, npr. *Ganeša, Navzikaa* ipd.

Mnoga religijsko-mitološka imena izhajajo iz antične tradicije in so tudi v imenovalniku pisno podomačena v skladu s pravopisnim izročilom (*Ahiles* > *Ahil*). V geslovníku so tudi tiste pogoste citatne imenovalniške oblike, ki jih izkazuje gradivo (*Bakhos/Bakhus; Partoklos/Patrokles* ipd.), uporabnik pa je usmerjen na podomačeno varianto.

Novosti:

V *ePravopisu* sta uporabniku prijaznejša dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih, saj so vsa imena opremljena z naglasno-pregibnostnimi vzorci v vseh sklonih in številih (izjema so nekatera religijska imena, uporabljena samo v ednini, npr. *Bog*, ali množini, npr. *Furije*). Dopolnitev s paradigmi prinaša systemske možnosti pregibanja. Uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik.

Novost glede na *Slovenski pravopis 2001* je dosledna uvedba pomenske identifikacije v zaglavju.

Pri imenih smo uvedli besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *Abel: B Abelov*).

Podatek o zapisu religijskih in mitoloških imen, ki se v rabi pojavljajo v stalnih besednih zvezah, je vsebovan v slovarskem sestavku (pri *Marko* je zveza eksplicitno uvedena, npr. »v zvezi« *evangelist Marko* ali *kraljevič/Kraljevič Marko*; pri *Faronika* npr. »v zvezi« *riba Faronika*).

Podatek o zapisu večbesednih religijskih imen, pri katerih v teoloških in bogoslužnih besedilih pišemo drugo sestavino z veliko začetnico, ima v slovarskem sestavku posebno opozorilo, npr. »v teoloških in bogoslužnih besedilih tudi« *Sveti Duh*.

Pri pisnem normiranju religijsko-mitoloških imen smo glede na SP 2001 spreminjali zapis pri imenih tipa *Skila* (SP 2001 Scila), *Kerber* (SP 2001 Cerber), *Faetont* (SP 2001 Faeton) kjer je bil predhodno dosežen strokovni konsenz glede ustreznosti zapisa (gl. Bronislava Aubelj, *Antična imena po slovensko*, Modrijan 1997). S ponazoritvami v zgledih je nakazana tudi opozicija med lastnoimenskim in občnoimenskim pri nekaterih bajeslovnih bitjih, pri katerih zaradi razlik v kodifikaciji med *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika* in *Slovenskim pravopisom* 2001 nimamo ločnice med zapisi z veliko in malo začetnico, npr. *Gorgona Meduza* nasproti *gorgona* (SP 2001, SSKJ); *Kiklop* nasproti *kiklop/Kiklop* (SP 2001, SSKJ); *Erinije* nasproti *erinija/Erinije* (SP 2001, SSKJ); *Sfinga* in *sfinga* ipd.

Glede sprememb v naglaševanju smo poenotili skupino *Odisêj*, *Heraklêj*, *Antêj*, upoštevali smo popravke tipa Tetída < *Tétida* in jezikovni razvoj pri podaljšavah osnove oblikoslovnega pregibanja, npr. Ikar: Ikara > *Ikarja*; Dioskura > *Dioskurja*.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 47, 48.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Simboli

Geslovník:

Problemski sklop obsega **265** simbolov. Nabor je prenovljen oz. aktualiziran glede na *Slovenski pravopis 2001* in dopolnjen z novimi simboli, ki jih v rabi pogosto zasledimo in imamo z njihovo rabo v besedilu težave.

Geslovník je dopolnjen s kemijskimi elementi, mednarodnimi merskimi enotami in oznakami, denarnimi enotami, standardiziranimi nazivi držav in ozemelj ipd.

Posamezne tematske skupine simbolov so bile dopolnjene z manjkajočimi iztočnicami (glasbeni simboli, matematični simboli).

V okviru problemskega sklopa simboli so obdelane tudi vse rimske števke.

Novosti:

V slovarju je izrecno opozorjeno na položaje, v katerih se nekateri simboli razvezujejo tudi pridevniško, in sicer:

(1) merske enote (*cl, cm, dag, dcl, dl, dm, g, hl, kg, km, kV, kW, l, m, mg, min, ml, mm, MW, s, t* in *V*),

(2) kemijski elementi, ki pridevniško »živijo« v nekaterih kemijskih formulah,

(3) oznake za strani neba (*Z stena*).

Novost glede na obstoječo kodifikacijo je tudi sistematično zapisovanje izgovarjave dveh tipov črkovalnega branja (s polglasnikom in brez njega), kadar ga raba izkazuje (*hPa* [hapeá in hepeá] 'hidropaskal').

Izrecno so označeni simboli mednarodnega značaja, ki jih uporabljamo tudi v nepodomačeni obliki (oznake strani neba, držav, merskih enot pri oblačilih ipd.).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 1021, 1022, 1023.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Stalni pridevki ob osebnih imenih

Geslovník:

Problemski sklop obsega **114** večbesednih iztočnic, ki jih obravnavamo kot samostojne imenske entitete. Gre za imena zgodovinskih osebnosti, ki so se s svojimi dejanji, položajem ali osebnostnimi lastnostmi zapisali v zgodovino, namesto priimka pa uporabljamo:

(1) stalne pridevke po krajih (*Herman Celjski, Hema Krška*), tudi v predložni obliki (*Andrej iz Loke*),

(2) stalne pridevke po osebnostnih lastnostih (*Pipin Mali, Karel Veliki*), tudi v samostalniški (*Friderik Rdečebreadec*) in predložni obliki (*Ivan Brez dežele*),

(3) stalne pridevke v obliki vrstilnih števnikov (*Ludvik Štirinajsti/Ludvik XIV.*).

Seznam je bil oblikovan s pomočjo korpusa Gigafida, slovarjev, enciklopedij, leksikonov; pogostnost rabe je bila preverjena po korpusu Gigafida.

Novosti:

Imena s stalnimi pridevki so obravnavana kot dvo- ali večbesedne samostojne iztočnice (*Aleksander Makedonski, Ivana Orleanska*).

Pri tistih imenih, kjer je v rabi pogosto tudi neposlovenjena oblika, je uporabnik slovarja opozorjen na izvornik (*Herman iz Karintije* – lat. *Hermannus de Carinthia*). Če je v rabi več imen, je uporabnik z vodilko *prim.* (= primerjaj) napoten na slovensko različico imena (*Herman Koroški*).

Pri imenih, kjer je stalni pridevek izkrajevni (*Nikolaj Kuzanski, Jezus Nazarečan*), je pogosto mogoče enakovredno uporabljati predložno različico (*Nikolaj iz Kuze, Jezus iz Nazareta*).

Normativne usmeritve so nakazane s kazalko *gl.* (= glej), npr. *Simon iz Kirene gl. Simon iz Cirene, Ignacij Loyolski gl. Ignacij Lojolski* ipd.

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 43.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Svojilni pridevniki (iz domišljjskih imen)

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **16** svojilnih pridevnikov iz domišljjskih imen in je bil narejen na podlagi problemskega sklopa »Domišljjska imena«, vključenega v različico 3.0 *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2016). Za samostojna gesla so prirejeni tisti svojilni pridevniki, ki v besedotvornem postopku izkazujejo posebnosti, npr.:

- preglas (*Bambijev, Špicparkeljčev*),
- premeno *c > č* (*Sneguljčičin*),
- neobstojni samoglasnik (*Ostržkov*),
- knjižno podaljšavo s *t* (*Rožletov*) ali
- oblike, kjer je v rabi pogosta neknjižna podaljšava s *t* (*Dumbov*).

Novosti:

Svojilni pridevniki iz domišljjskih imen so obravnavani kot samostojna gesla.

Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni obliki (npr. *Zvitorepčev < Zvitorepec*). Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 956.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Svojilni pridevniki (iz mitoloških in religijskih imen)

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **81** svojilnih pridevnikov iz mitoloških in religijskih imen in je bil narejen na podlagi problemskega sklopa »Religijska in mitološka imena«, vključenega v različico 3.0 *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2016).

Za samostojna gesla so prirejeni tisti svojilni pridevniki, ki:

(1) v besedotvornem postopku izkazujejo posebnosti, npr. preglas (*Elijev*) ali neknjižno podaljšavo osnove s *t* (*Markov*);

(2) nastopajo v stalnih besednih zvezah s prenesenim pomenom (*Ahilova/ahilova peta, Andrejev/andrejev križ, jožefova brada*).

Druga skupina bo v nadaljnjih fazah priprave rastočega *ePravopisa* gradivsko izpopolnjena na osnovi izdelane tipologije nastajajočih prenovljenih pravopisnih pravil.

Novosti:

Svojilni pridevniki iz mitoloških in religijskih imen so obravnavani kot samostojna gesla, tisti, ki nastopajo v stalnih besednih zvezah s prenesenim pomenom, s pomenom 'duhovna last' ali nastopajo v zvezah, ki označujejo dele telesa, bolezni, rastline, živali ipd., pa so obdelani v slovarskem sestavku kot posebne zveze.

Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni obliki (npr. *Adamov* < *Adam*). Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 135, 157.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Svojlni pridevniki (iz osebnih moških imen)

Geslovník:

Geslovník obsega **84** svojlnih pridevnikov in je bil narejen na podlagi nabora osebnih moških imen, vključenih v prvo različico slovarja (oktober 2014). V slovar so vključeni pridevniki, katerih tvorba se ob pregledu rabe v besedilnih korpusih, jezikovni svetovalnici in drugih virih izkazuje kot problematična, saj ob pretvorbi imena v svojlni pridevnik pride do:

- (1) preglasa (tip *Ahačev*);
- (2) pogovorne podaljšave osnove s *t* (tip *Nikov*);
- (3) obvezne podaljšave osnove s *t* (tip *Jure*);
- (4) neobveznega izpusta neobstojnega polglasnika (tip *Klemnov* ali *Klemenov*) in
- (5) uporabe ženskega pridevniškega obrazila (tip *Aljošev*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001.

Slovarski sestavek se zaključi s podatkom o izhodiščni (netvorjeni) besedi, iz katere je izpeljan svojlni pridevnik, kar je za uporabnika pomembno zlasti pri imenih z neobstojnim polglasnikom (*Nikov* < *Nik*, *Niko*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 956.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Svojlni pridevniki (iz osebnih ženskih imen)

Geslovník:

Geslovník obsega **29** svojlnih pridevnikov in je bil narejen na podlagi nabora osebnih ženskih imen, vključenih v prvo različico slovarja (oktober 2014).

V slovar so vključeni pridevniki, katerih tvorba se ob pregledu rabe v besedilnih korpusih, jezikovni svetovalnici in drugih virih izkazuje kot problematična, saj ob pretvorbi imena v svojlni pridevnik pride do preglasa (tip *Aničin*). Vključeni so tudi zgledi, ko je zaradi ženskega in moškega homonimnega imena mogoč nesporazum (*Saša: Sašev in Sašin*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001, razen izjemoma, ko smo uvedli svojlne pridevnike iz imen z enozložno podstavo brez podaljšave (tip *Pia: Piin* in *Pijin* in *Lea: Lein* in *Lejin*).

Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni (netvorjeni) besedi, iz katere je izpeljan svojlni pridevnik (npr. *Aničin* < *Anica*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 962, 963.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Svojlni pridevniki (iz poimenovanj mitoloških in nadnaravnih bitij)

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **13** svojlnih pridevnikov iz poimenovanj mitoloških in nadnaravnih bitij in je bil narejen na podlagi problemskega sklopa »Poimenovanja mitoloških in nadnaravnih bitij«, vključenega v različico 3.0 *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2016).

Za samostojna gesla so prirejani tisti svojlni pridevniki, ki v besedotvornem postopku izkazujejo posebnosti, npr.:

- (1) preglas (*hudičev*),
- (2) premeno *c > č* (*rojeničin*),
- (3) neobstojni samoglasnik (*palčkov*, *psoglavčev*),
- (4) druge posebnosti (*božji*).

V rastočem slovarju bo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajetih več imen, iz katerih bodo tvorjeni svojlni pridevniki in vključeni v problemski sklop.

Novosti:

Svojlni pridevniki iz poimenovanj mitoloških in nadnaravnih bitij so obravnavani kot samostojna gesla. Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni obliki (npr. *vilinčev < vilinec*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 956.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Svojilni pridevniki (iz prebivalških imen)

Geslovník:

Problemski sklop obsega **23** svojilnih pridevnikov iz enobesednih prebivalških imen, ki je nastal na osnovi nabora iztočnic problemskega sklopa »Prebivalška imena« (gl. problemski sklop »Prebivalška imena«).

V slovar so vključeni pridevniki, katerih tvorba se ob pregledu rabe v korpusu, Jezikovni svetovalnici Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in drugih virih izkazuje kot problematična, saj ob pretvorbi imena v svojilni pridevnik pride do preglasa (npr. *Albančev*). V sklopu imen prebivalcev držav, ki so bila obdelana v prvi fazi, ni bilo nobenega primera premene *c > č* pri ženskih oblikah, npr. *Hrvatica Hrvatičin*.

V rastočem slovarju bodo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajeti svojilni pridevniki iz prebivalških imen po problemskih sklopih izhodiščnih gesel (prebivalci držav, pokrajini, mest ...).

Novosti:

Pri redigiranju v okviru iztočnic prvega sklopa (od *Afganistan* do *Dominikanska republika*) nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001.

Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni besedi (prebivalškem imenu), iz katere je izpeljan svojilni pridevnik (npr. *Albančev < Albanec*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 956.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Svojlni pridevniki (iz priimkov s predimki)

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **21** svojlnih pridevnikov iz priimkov s predimki in je bil narejen na podlagi nabora priimkov, vključenih v različico 3.0 *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2016).

V rastočem slovarju bo v prihodnjih fazah dodajanja iztočnic zajetih več imen, iz katerih bodo tvorjeni svojlni pridevniki in vključeni v problemski sklop.

Novosti:

Svojlni pridevniki iz priimkov s predimki so v nasprotju z SP 2001 uvrščeni v samostojna gesla. Pri redigiranju smo sledili rabi in v gradivu neizkazane oblike iz SP 2001 (npr. *Ortegaygassetov*, *Baudouindecourtenayjev*) nadomestili z izkazanimi (*Gassetov*, *Baudouinov/de Courtenayjev*).

Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni obliki, kar je za uporabnika pomembno zlasti pri večdelnih priimkih s predimki, pri katerih je pridevniška oblika izpeljana le iz enega dela (npr. *d'Estaingov* < *Giscard d'Estaing*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Normativno je ovrednotenje dvojničnih paradigmatških možnosti.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 115.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Svojilni pridevniki (iz priimkov)

Geslovník:

Geslovník obsega **135** svojilnih pridevnikov in je bil narejen na podlagi nabora priimkov, vključenih v prvo različico *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2014).

V slovar so vključeni pridevniki, katerih tvorba se ob pregledu rabe v besedilnih korpusih, jezikovni svetovalnici in drugih virih izkazuje kot problematična, saj ob pretvorbi priimka v svojilni pridevnik pride do:

- (1) preglasa (tip *Bajčev*);
- (2) pogovorne podaljšave osnove s *t* (tip *Jenko*);
- (3) izpusta neobstojnega polglasnika (tip *Erjavčev*) in
- (4) uporabe ženskega pridevniškega obrazila (tip *Fajdiga*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001.

Slovarski sestavek se zaključi s podatkom o izhodiščni (netvorjeni) besedi, iz katere je izpeljan svojilni pridevnik, kar je za uporabnika pomembno zlasti pri imenih z neobstojnim polglasnikom (*Bajčev* < *Bajc*, *Bajec*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeniimi pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 956.

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Svojilni pridevniki (iz psevdonimov)

Geslovnik:

Geslovnik obsega **23** svojilnih pridevnikov iz enobesednih psevdonimov, skrivnih imen, umetniških imen ipd., ki je nastal na osnovi nabora problemskega sklopa »Psevdonimi«.

V slovar so vključeni pridevniki, katerih tvorba se ob pregledu rabe v korpusu, jezikovni svetovalnici in drugih virih izkazuje kot problematična, saj ob pretvorbi imena v svojilni pridevnik pride do:

- (1) preglasa (tip *Račev*);
- (2) pogovorne podaljšave osnove s *t* (tip *Durov*);
- (3) obvezne podaljšave osnove s *t* (tip *Rifletov*);
- (4) izpusta neobstojnega polglasnika (tip *Plamnov*) in
- (5) uporabe ženskega pridevniškega obrazila (tip *Rozov*).

Novosti:

Pri redigiranju nismo spreminjali ustaljene prakse in norme SP 2001.

Slovarski sestavek se zaključí s podatkom o izhodiščni (netvorjeni) besedi, iz katere je izpeljan svojilni pridevnik (npr. *Rifletov* < *Rifle*).

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci v vseh spolih in številih.

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 956

Zadnja sprememba:

Fran 3.0, 5. oktober 2015.

Svojilni pridevniki (iz živalskih imen)

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **5** svojilnih pridevnikov iz živalskih imen in je bil narejen na podlagi nabora živalskih imen, vključenih v različico 3.0 *ePravopisa* (tedaj *Slovarja pravopisnih težav*, oktober 2016).

Novosti:

Nabor je glede na SP 2001 prenovljen oz. aktualiziran.

Vse iztočnice so opremljene z onaglašeni pregibnimi vzorci v vseh številih.

Uvedli smo besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje ime, iz katerega je tvorjen svojilni pridevnik (npr. *Kokijev* < *Koki*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 115.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Živalska imena

Geslovník:

Problemski sklop v prvi fazi obsega **6** slovarskih iztočnic. Tipološko se uvrščajo med enobesedna imena, ki jih pišemo z veliko začetnico (*Kerber, Koki, Pegaz*).

V rastočem slovarju bodo v nadaljnjih fazah dodana nova živalska imena, če se bo izkazala potreba po podrobnejši redakcijski obravnavi.

Novosti:

V *ePravopisa* sta uporabniku prijaznejša dosledno navajanje ponazarjalnega gradiva z izpisanimi zahtevnejšimi oblikami in navajanje naglašanih sklonskih oblik v vseh številih. Dopolnitev s paradigmi prinaša sistemske možnosti pregibanja. Uresničitev vseh oblik ni preverjena po gradivu, saj elektronsko korpusno gradivo, ki sicer omogoča statistične analize gradiva, ne omogoča razlikovanja homonimnih sklonskih oblik. Novost glede na *Slovenski pravopis 2001* je dosledna uvedba pomenske identifikacije v zaglavju. Uvedeno je besedotvorno gnezdo, ki zaključuje slovarski sestavek in vsebuje podatek o tvorbi svojilnega pridevnika (npr. pri *Koki*: B *Kokijev*).

Sklic na SP 2001:

Pravopisna pravila: § 91.

Različica:

Fran 3.0, 3. oktobra 2016.

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

Znanstvenoraziskovalni center SAZU